

Útbjóðing av undirgrund setir stór krøv til umsiting og politisku leiðararnar

– Í hvønn mun undirgrundin á føroyskum hondum verður ein lukka er treytað av, at føroyingar fáa eina góða skipan, at lønsemi verður í, og at føroyingar megna at umsita alt hetta skilagott, sigur Jørgen Nørgaard

Jan Müller

Hann eitur Jørgen Nørgaard. Navn hansara gongur aftur í flestu av teimum nevndum og samráðingum, sum hava tilknyti til føroysku undirgrundina og arbeiðið at tilrættaleggja eina føroyska oljuvinnu. Hann var við donsku- megin samráðingarborðið, tá føroyingar royndu at fáa undirgrundina yvirtikna, og hann er við føroysku megin samráðingarborðið, nú roynt verður at sannføra bretar um eina miðlinju. Hann er ein av høvuðsarkitektunum aftanfyrri komandi oljulonggávuni.

Sosialurín hevur tósáð við hann og spurt, hvør hansara lutur er og hevur verið í øllum hesum málum.

Verið við frá fyrst í 80-unum

Longu tá arbeiðið varð við at fáa eina avtalu um undirgrundina millum Føroyar og Danmark var Jørgen Nørgaard við í einum donsk-føroyskum nevndararbeiði, har roynt varð at seta upp á eina møgulega loysn á politiska spurninginum um undirgrundina.

Hetta arbeiðið rendi seg fast í 1991. Tá var tað, at tæverandi lögmaður Atli Dam og Poul Schlüter forsætisráðharri toku yvir, og førði tað til politisku samsjuna á heysti 92.

Annars siggja vit navnini Jørgen Nørgaard longu miðskeiðis í 80-unum ella rættari í 85, tá føroyski landgrunnurin varð designeraður. Hetta var eitt mál, sum var undir fyrirreiking í 83 og 84.

Samtíðis sum arbeiði var við designeringini varð avgjørt at gera eina jarðfrøðiliga kanning, sum snúði seg um at fáa lýst víðurskiptini á landgrunninum væl og virðiliga og at fáa til vegja teir nýggju upplýsingarnar, sum skuldu hjálpa ríkinum at kunna verja krøvini til landgrunnin best møgulegt.

Uppgávan tá var serliga at fáa lagt lunnar undir eini góðari argumentation fyrri føroysku krøvunum á Hatton-Rockall haslættanum. Har er tað nevnliga ein spurningur um geologi, meðan tað millum Føroyar og Bretland er ein spurningur um geografi.

Tá avtalan varð gjord í 1992 um at gera undirgrundina til føroyskt sermál varð eisini

samtíkt, at donsk ekspertisa framhaldandi skuldi troystast í arbeiðinum uppá eina kolvetnisloggávu.

Av tí at Jørgen Nørgaard longu tá hevði verið við í samráðingunum sum embætismaður í fleiri ár var naturligt, at hann varð boðin føroyingum at hjálpa til við arbeiðinum hjá Oljuraðleggingarnevndini.

Hann var sostatt longu við í tí fyrstu Oljuraðleggingarnevndini frá januar til júní 1993. Og síðani aftur í 1994, tá næsta nevndin varð sett. Í tíðini millum hesar báðar var hann eisini við í einum arbeiðsbólki, sum gjordi arbeiðið í sambandi við tær fyrstu forkingarnar.

Jørgen Nørgaard má út frá hesum sigast at vera tann dani og kanska eisini tann í øllum kongarikinum, sum hevur verið mest við í øllum spurninginum um føroysku undirgrundina.

Ikki bilsin

Vit spurdu fyrst Jørgen Nørgaard, um hann átti nakran lut í tí avtalu, sum varð gjord við Schlüter?

– Tað er kanska ov nógv sagt. Tann politiska avtalan, sum varð gjord millum lögmann og forsætisráðharran kom í lag orsakað av tí embætismannararbeiði, sum rendi seg fast í 89 men sum kortini var grundarlagið undir tí avtalu, sum varð gjord.

Kom tað óvart á teg, tá Schlüter gjordi av at lata føroyingum undirgrundina?

– Tað gjordi tað, tí eg hevði ikki roknað við, at fundurin, sum var í september tað árið, for at enda sum hann gjordi. Men eg haldi ikki eg gjordist so bilsin, tí tað var ein fortreyt fyrri, at sakir kundi verða endaliga loyst, at hon kom at siggja soleiðis út. Meðan tað frammanundan hevði verið nógv stríð um hetta málið gjordi avgerðin hjá Schlüter, at fríður var um tað og hevur verið tað síðan.

Jørgen Nørgaard heldur einki lögdi vera í tí, at danir her møgulega lata stór virði til føroyingar einsamallari at umsita. Tí, sum hann málber seg: – Tað, sum er gott fyrri Føroyar er eisini gott fyrri Ríkið.

Avtalan greið nokk

– Tað hava verið røddir frammi í

Jørgen Nørgaard, sum starvast í danska orkumálaráðnum, men er við í tiltættaleggjngini av oljuútviklinginum í Føroyum heldur tað vera eina stóra avbjóðing at vera við til at gera eina góða skipan fyrri Føroyar

Føroyum um, at avtalan als ikki gevur okkum fullan rætt yvir møgulegt ríkið í undirgrundini. Ein stórur partur av inn-tøkunum fer at enda hjá donum.

– Avtalan frá 1992 er greið nokk. Hon koyrir eftir modellinum í heimastýrslöginu og er at meta sum eitt føroyskt sermál. Inn-tøkurnar frá virkseminum fara í landskassan. Men nakað annað er, at kemur tú inn í ein positivan utvikling, so kann tað fáa tyding fyrri blokkstuðulin og fyrri afturrindan av skuld osfr. Haraftrat liggur kompetančan í øllum olju-málinum í Havn.

Uppá fyrirspurning um hetta er ein góð avtala fyrri Føroyar sigur hann, at tað má tíðin vísa.

– Hetta er ein avtala, sum sigur, at tú hevur ikki bert latið føroyingum landgrunnin og undirgrunds-rættindini innan fyrri territorialfarvatn men eisini innan fyrri alt megin-landsgrunsókið. Tað haldi eg út frá altjóða metum er óvanligt. Nógvastaðni hava deilstatir í ríkjnum bara rættin út til sjómarkið, og so hevur felagsstaturin, tað veri seg Australia ella USA, rættindini út til landgrunsmarkið. So ein má siga, at desember 92-avtalan er ein sera óvanlig avtala, sum skuldi givið Føroyum nógvir møguleikar.

Einki við EU at gera

Tað eru tey, sum halda, at avtalan varð eitt taktiskt stig frá danskari síðu at halda føroysku undirgrundina uttan fyrri eina komandi EU-reglu – fyrri harvið at fyrirbyggja, at virksemin í føroysku undirgrundini skuldi koma undir somu reglur sum í EU, har tað einstaka landið ikki kann favorisera sín idnað ol.

– Tá henda avtala varð gjord vórðu Føroyar uttan fyrri EU, og tí var ikki talan um, at nakað EU-direktiv á nakran hátt kundi fáa tyding fyrri Føroyar. Tá Føroyar ikki eru við í EU, so kann eitt direktiv heldur ikki fáa nakra avirkan fyrri Føroyar.

Men áðrenn avtalan varð gjord, var føroyska undirgrundin jú ikki føroysk. Hon var danskt mál. Kom nýggja EU-direktivið at galda fyrri Danmark, so kom tað væl eisini at galda fyrri føroysku undirgrundina, tá Danmark jú átti hana?

Hesum er Jørgen Nørgaard ikki samdur í.

– Fara vit aftur til 91 og vit imynda okkum, at vit tá høvdu fingið EU-direktivið, so hevði tað ikki fingið nakra avleiðing fyrri Føroyar ella ta laggávu, sum kom at galda, tá Føroyar eru uttan fyrri EU. Tí má eg siga, at EU-perspektivið hevur einki praktiskt pláss í teimum metingunum, sum vórðu gjordar. Føroyar eru uttan fyrri EU.

Jørgen Nørgaard sigur, at hóast talan var um eina ríkislog, so var hon ikki umfatað av EU-reglum, tá hon bert víðvikur Føroyum.

Grønlendingar ynskta ikki føroyska loysn

Hvat heldur Nørgaard so um føroysku avtaluna um undirgrundina sammett við ta grønlendsku?

– Tá avtalan varð gjord í 92, so voru tað kanska fleiri, sum roknaðu við, at grønlendingar fóru at seta krøv um at fáa sína avtalu broytta og til at líkjast tí føroysku. Men hetta ynsktu grønlendingar ikki av tveimum orsøkum serliga. Fyrri tað fyrsta tí grønlendingar tá skuldu gjalda kostnaðin fyrri at utvikla sína undirgrund, og harnaest skuldi ein eisini bæði fyrirsit-ingarlaga og politiskt klara at lyfta uppgávuna. Út frá hesum ynsktu grønlendingar ikki eina føroysk loysn.

Í hvønn mun undirgrundin á føroyskum hondum verður ein lukka er treytað av, at føroyingar fáa eina góða skipan, at lønsemi verður í, og at føroyingar megna at umsita hetta skilagott.

Megna vit tað?

– Eg má siga, at til í dag hevur tað gingið sum tað skal og er sett upp. Vit fingi fyrst skapt eitt logargrundarlag fyrri forkingunum, og nú eru vit í ferð við at fyrirreika reglur fyrri viðari